

Т. І. Раєвич, к. і. н., доц. кафедри
країнознавства і міжнародних відносин
Східноєвропейського національного університету
імені Лесі Українки (Україна, м. Луцьк)

Роль засобів масової комунікації (мережі Інтернет) в процесі становлення жіночого руху незалежної України

*Роботу виконано на кафедрі країнознавства і
міжнародних відносин СНУ ім. Лесі Українки*

Жіночі організації в Україні стали одним із чинників становлення громадянського суспільства. Їх громадська праця зосереджена на таких напрямках: благодійність, громадянське суспільство; екологія; економіка, фінанси, підприємництво; культура і мистецтво; наука, освіта; охорона здоров'я; правозахист і людські права; релігійне об'єднання; сільське господарство і фермерство; соціальна робота; спорт і фізична культура; міжнародний розвиток і міжнародні відносини; об'єднання за інтересами, захопленнями. За допомогою мережі Інтернет суспільство інформоване про їх діяльність.

Ключові слова: громадська організація, жіночий рух, жіночі організації, благодійність.

Rayevych T. I. Women's organizations in Ukraine became one of the factors of formation of civil society. Their public work focuses on the following directions: charity, civil society, ecology, Economics, Finance, business; culture and art; science; education; health; human rights and human rights; religious Association; rural GOSPODARSTVO and farming; social work; sports and physical

culture; international development and international vancini; associations on interests, Hobbies. With the help of the Internet society informed about their activities.

Key words: public organization, the women's movement. women's organizations, charity.

Важливою складовою процесу державотворення, що почався в Україні з часу проголошення незалежності, є формування громадянського суспільства. А одним із засобів – активізація та діяльність громадських об'єднань. Громадянське суспільство визначається, насамперед, як сукупність громадян одного регіону, однієї країни чи регіонального об'єднання. На практиці, громадянське суспільство не досягається індивідуально, а лише спільнотою. Така спільнота утворюється на добровільних, волонтерських засадах, а особистий інтерес громадян заявляється формально від імені членів спільноти (для останньої загальновизнаною є назва «організація») [1].

Біла книга урядування ЄС дає наступне визначення: «Громадянське суспільство об'єднує переважно організації самоутворені або утворені під керівництвом, організації неурядові, професійні асоціації, харитативні, ініціативні, організації, які заохочують до соціально активного життя на рівні району і міста, часом з внеском місцевої церкви і її громади» [2].

Інституалізація, тобто оформлення жіночих організацій як суб'єктів суспільного життя, відбулася після виборів 1990 р. Проголошення України незалежною державою сприяло поживавленню цього процесу. Зараз в Україні зареєстровано понад 700 жіночих організацій (34 із них мають статус міжнародних і всеукраїнських) [3]. Вони сприяють

вдосконаленню законодавства, створенню механізмів поліпшення становища жінок, прагнуть суспільного визнання організованого жіночого руху як важливого державотворчого чинника. Низкою акцій жінки заявили про свою самодостатність. Проте варто визнати, що ця громадсько-політична сила ще недостатньо сформована. Серед першочерговими завдань є формування ідеології жіночого руху України та утвердження жіночого руху як суб'єкта соціального й політичного творення.

Ініціативи та практичні акції жіночих організацій підтверджують прихильність до загальноцивілізаційних цінностей і через участь в роботі міжнародних конференцій, форумів, реалізацію міжнародних програм та проєктів, співпрацю з міжнародними організаціями, фондами, переконують світову громадськість, що Україна – не національно ізольоване суспільство. На розвиток українського жіночого руху сучасного етапу, трансформацію свідомості жінок істотний вплив мала ратифікація Україною міжнародних договорів про права та свободи особистості, підсумкових документів IV Всесвітньої конференції із становища жінок: Дії в інтересах рівності, розвитку та миру” (Пекін, 1995 р.), зобов’язання реалізувати Цілі розвитку тисячоліття ООН до 2015 р. (Ціль 3: Заохочення гендерної рівності і розширення прав і можливостей жінок) [13]. У державних документах: постанові Верховної Ради України від 12 липня 1995 р. “Про рекомендації учасників парламентських слухань щодо реалізації в Україні Конвенції ООН “Про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок”, Декларації про загальні засади державної політики України стосовно сім’ї та жінок (5.03 1999 р.), Законі України Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків (1.01.2006 р.) відображено бачення ролі сім’ї та жінок у

політичному, економічному, соціальному, історичному і культурному розвитку України, прагнення до поліпшення демографічної ситуації, створення правових та суспільно-економічних умов для усунення дисбалансу між можливостями жінок і чоловіків, поліпшення становища сім'ї та жінок, підвищення їх ролі у суспільстві, найповнішого розкриття їх інтелектуальних, духовних і творчих можливостей [9].

Широке ознайомлення з концепціями гендерної рівності суб'єктів міжнародних відносин: міжнародних та регіональних організацій, держав у різних частинах світу можливе завдяки ресурсному потенціалу системи Інтернет. Розвиток інформаційної та комунікативної сфери створює можливості для засвоєння технологій соціального партнерства у взаємовідносинах громади, загалом, і жіночих організацій, зокрема, із структурами влади, укладання спеціальних угод із найгостріших соціальних проблем: проблеми насилля, включаючи насилля у сім'ї та зґвалтування, дитячої безпритульності, наркоманії, торгівлі жінками й дітьми і т. ін.

Сьогодні жіночі організації функціонують в усіх областях України [4]. Центром інновацій та розвитку за підтримки Міжнародного фонду «Відродження» створено інформаційний сайт «Жіночі організації України». Останній містить інформацію щодо регіонального розміщення жіночих організацій України, перелік їх друкованих видань, вказує на напрями та форми діяльності, виокремлює цільові групи.

Громадська діяльність жіночих організаційних структур зосереджена на таких напрямках: благодійність, громадянське суспільство; екологія; економіка, фінанси, підприємництво; культура і мистецтво; наука, освіта; охорона здоров'я; правозахист і людські права; релігійне об'єднання; сільське

господарство і фермерство; соціальна робота; спорт і фізична культура; міжнародний розвиток і міжнародні відносини; об'єднання за інтересами, захоплення [5].

Залучивши до аналізу джерела вище вказаного електронного ресурсу, на прикладі одного з задекларованих напрямів (благодійність) розглянемо перелік організацій, що здійснюють роботу в цій сфері. Так, благодійність передбачає надання сервісних послуг НДО; розвиток волонтерства; розвиток філантропії. Надання сервісних послуг у сфері благодійності здійснюють такі жіночі НДО: Агенція розвитку підприємництва жінок та молоді, Айстра, Асоціація Гуманітарна ініціатива сприяння жіночому підприємництву, Берегиня, Бізнес-інкубатор Тернопільщини, Віра, Допомога, Екологія, Жінка, Світ, Єнакіївська ліга ділових жінок, Жіночий дар, Жіночий консорціум ННД-США, Жіночий консультативний центр Закарпаття, Жіночі ініціативи, Інформаційно-профілактичний кризовий жіночий центр, Коломачанка, Лада, Либідь, Матері і сестри – молоді України, Надія, Союз жінок-трудівниць "За майбутнє дітей України", Спілка жінок-підприємців.

Волонтерство здійснюють організації: Айстра, Акція, Асоціація сприяння жіночому підприємництву, Берегиня, Бізнес-інкубатор Тернопільщини, Благодійний фонд жінок, матерів, інвалідів гемофілії; Венера, Воютичі, Всеукраїнська ліга українських жінок, Всеукраїнський конгрес жінок-депутатів місцевих рад, Галичанка - "Голос матері", Гармонія, Громадська організація жінок-інвалідів Північного Донбасу, Дія, Єнакіївська ліга ділових жінок, Жіноча місія, Жіноча справа, Жіноче світло, Жіночий консультативний центр Закарпаття, Жіночі ініціативи, За виживання, Інформаційно-консультативний жіночий центр, Інформаційно-профілактичний кризовий жіночий центр,

Коломчанка, Лада, Легіт, Ліга кримськотатарських жінок, Любомира, Матері і сестри - молоді України, Милосердя, Надія, Панна, Повернення, Полісяночка, Салюс, Світ жінок, Сімферопольське міське Товариство самотніх матерів, Сім'я і дитина, Союз жінок Качинської долини, Союз українок, Спілка жінок України, Спілка матерів, Терне чая по нево дром, Тернопільська обласна асоціація жінок, Українська асоціація планування сім'ї, Херсонська обласна Асоціація жінок-депутатів [8].

Розвиток філантропії характерний для діяльності організацій: Айстра, Акція, Всеукраїнська ліга українських жінок, Громадська організація жінок-інвалідів Північного Донбасу, Єнакіївська ліга ділових жінок, Жіноча громада, Жіноча доля, Інформаційно-профілактичний кризовий жіночий центр, Коломчанка, Лада, Любомира, Матері і сестри - молоді України, Мистецький жіночий центр при Благодійному фонді підтримки молодіжних ініціатив, Надія, Панна, Рада жінок-фермерів України, Сімферопольське міське Товариство самотніх матерів, Союз українок, Чернігівський жіночий правозахисний центр.

Лише лінгвістичний аналіз переліку жіночих організацій в одному напрямі діяльності – благодійність, показує, що вони належно представлені кількісно й не є вузькопрофільними, а в спрямованості громадської праці є багатоплановими. Вкажемо, що за аналогією проведений аналіз інших напрямів роботи дасть подібний результат.

Діяльність жіночих організацій спрямована на наступні цільові групи: багатодітних, безпритульних, безробітних, вдів, ветеранів воєн, ветеранів праці, військовополонені, військовослужбовців, депортованих, державні службовці,

державні структури, дітей, етнічні групи і нацменшини, жертв екологічних катастроф, жертв насильства, жертв політичних репресій, жінок, журналістів, засуджених і тих, хто відбуває покарання, інвалідів, комерційні структури, малозабезпечених, митців, мігрантів і біженців, молодь, на членів організації, науковців, неповнолітніх, носіїв ВІЛ чи хворих на СНІД, об'єднання громадян і благодійні фонди, осіб з хімічною залежністю, осіб з хронічними захворюваннями, особи, що знаходяться під слідством, пенсіонерів, підприємців, працівникам освіти, культури, представників сексуальних меншин, призовників, професійні об'єднання, самотніх, сиріт, сім'ю, споживачів, студентів, тих, хто звільнився з місць позбавлення волі, учасників воєнних конфліктів, хворих з розумовими вадами, шахтарів [6]. Водночас, організації: Віра, Всеукраїнська асоціація уповноваженої освіти і комунікацій, Всеукраїнський комітет оборони прав людини, Всеукраїнський конгрес жінок-депутатів місцевих рад, Гармонія, Гуманітарна ініціатива, Дія, Жіноча громада, Захист, Зелена планета, Кам'янець-Подільський інформаційний центр по правах людини, жінки та дитини, Київський дослідницький та консультативний гендерний центр, Київський інститут гендерних досліджень, Мама-86, Нова форма, Поступ жінок-мироносиць, Союз українок, Спілка жінок-підприємців, Товариство жінок м.Фастова, – декларують як цільову групу усе населення [6].

Основними формами діяльності жіночих організацій України є "гаряча лінія", адвокатська діяльність, аналітична діяльність, бізнес-інкубатор, вдосконалення навчального процесу, видання і поширення літератури, виховна діяльність, вишкіл активу виборців, волонтерський рух, громадська експертиза, гуманітарна допомога, догляд за хворими, допомога

в організації дозвілля молоді, допомога в реєстрації та юридичному забезпеченні діяльності інших громадських організацій, дослідження, залучення (акумулявання) коштів, захист прав, збір інформації (моніторинг), інформаційна просвіта через засоби масової інформації (теле-радіо), інформаційно-аналітична, консультування, концертна діяльність, кредитування, культурно-просвітницька, лекторії, лобіювання законопроектів чи місцевих нормативних актів, матеріальна допомога, медично-консультативна допомога, навчальні заходи для громадських організацій, навчально-тренувальні заняття, навчання, надання інформаційних послуг, налагодження контактів, оздоровча діяльність, організація благодійних акцій, організація відпочинку, організація дозвілля, поширення інформаційних бюлетенів, працевлаштування, проведення круглих столів, проведення навчальних (освітніх) семінарів, просвітницька, психологічна допомога, соціальний догляд, соціально-культурний розвиток, спортивно-оздоровча, сприяння розвитку зеленого туризму, тренінги, фінансова допомога, юридично-психологічна допомога [7].

Важливе місце у справі інформованості населення щодо можливостей та заходів жіночих організацій, залучення громадськості до участі відіграють друковані видання. Їх перелік наступний: "La Strada - Ukraine", бюлетень, "Берегиня", газета "Берегиня", інформаційний бюлетень, "Берегиня", інформаційний вісник, "Бюлетень SALUS", "Бюлетень фіно-пермського товариства", "Ваше здоров'я у Ваших руках", газета, "Ваше право", газета, "Вісник Дослідницького центру", "Вісник жіночого руху", "Вісник Ліги Українських Жінок", "Гайдівський трилисник", інформаційний вісник, "Гендерні дослідження", журнал, "Діалог різноманітностей", "Доктор", журнал, "Жінка

Придніпров'я", газета, "Жінки України", газета, "Жіночий погляд", газета, "Жіночий світ", журнал, "Здоров'я жінки в Україні", журнал, "Здоров'я жінки", журнал. "Кіно Театр", журнал, „Любомира", журнал, "Обласний комітет солдатських матерів м.Черкаси", "Очима жінок", дайджест, "Очима жінок", журнал, "Панна", всеукраїнський журнал, "Поточні новини Ліги", інформаційний лист, "Права людини", газета, "Разом з вами", бюлетень, "Річні збори", бюлетень, "Свобода-Воля-Liberty", "Современница", газета, "Солдатські матері", всеукраїнська газета солдатських матерів, "Солдатські матері", газета, "Українка", газета, "Українка", газета, "Феміна", бюлетень, "Феміністка", газета, "Фермер Харківщини", інформаційний бюлетень, "Філія-вісник", "Я - Жінка", журнал, "Я, ти, ми", газета, Вісник "Жіночої громади", журнал "Я - жінка"[12].

Проголошення державної незалежності, спричинило суспільні зміни та законодавче уможливлення реалізації ініціатив самими громадянами. Довкола громадських організацій у 1990-х рр. об'єдналися тисячі людей задля досягнення спільної мети і реалізації національного інтересу. Серед таких організацій важливе місце зайняли жіночі організації. Кількість їх зростала з кожним роком. Види урізноманітнювалися: асоціації, ліги, об'єднання, кризові центри, клуби за інтересами тощо. Аналіз цільових установок, форм діяльності та вплив на розвиток жіночого руху та українське суспільство в цілому, дозволив тоді дослідникам умовно виділити чотири групи жіночих організацій: традиційні, соціально орієнтовані жіночі організації, організації ділових жінок, організації феміністичної орієнтації [11].

На рубежі XX-XXI ст. український жіночий рух поступово набув рис осмисленості, єдності, визначальним стало прагнення жіночих організацій до взаємодії. Вони почали розглядати соціально-економічні проблеми з погляду жінок, їхніх інтересів, висуваючи завдання змінити суспільні стереотипи, які генерують та відновлюють дискримінаційні механізми щодо жіноцтва. Серед визначених груп помітно виокремлюються організації, що зосереджують увагу на проблемах забезпечення гендерного паритету та правозахисній діяльності. Події листопада 2013 р. -лютого 2014 р. стали свідченням сформованої громадянської та національної позиції молодого покоління, а отже показали, що традиційні жіночі організації, які ставили за мету виховання нової генерації українців послідовно зреалізовували свої завдання[10, с. 5]. Виклики часу розкривають нові перспективи для тих, хто хоче працювати на користь української громади та держави. Постає завдання надання громадським організаціям права законодавчої ініціативи. створення механізму реалізації інструментів координації зусиль та налагодження контактів. Засобом ситуативних зав'язків стає спілкування в соціальних мережах. Система інтернет стає не тільки засобом інформації й комунікації, а й організації.

Бачимо, що в новому просторі незалежної України помітно зростає роль громадських об'єднань. Разом із іншими громадськими і неурядовими організаціями, жіночі структури сприяють формуванню української перспективи – якісного громадянського суспільства. Доповнення інформаційного простору даними про них сприяє підвищенню інтересу до жіночих організацій, розширенню їх мережі, напрямів та результативності роботи, формування іміджу.

Джерела:

1. Громадська організація. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%B0/>
2. Громадянське суспільство. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D0%B4%D1%8F%D0%BD%>
3. Жіночий рух. Жіночі організації. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/15660212/pravo/zhinochiy_ruh_zhinochi_organiz
4. Жіночі організації України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://party.civicua.org/women/obl_new.htm
5. Жіночі організації України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://party.civicua.org/women/speciali/special.htm>
6. Жіночі організації України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://party.civicua.org/women/obj/0007532.htm>
7. Жіночі організації України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://party.civicua.org/women/form.htm>
8. Жіночі організації України. Друковані видання. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://party.civicua.org/women/druk/0008840.htm>
9. Закон України “Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків” , який вступив у силу з 1 січня 2006 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/2866-15>.
10. Пашко А. З поглядом у майбутнє. – / А. Пашко. – Львів: «Логос», – 2001. – 184 с.
11. Смоляр Л. Жіночий рух України як чинник гендерної рівноваги та гендерної демократії в українському

соціумі. // Л. Смоляр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://party.civicua.org/women/zhruh.htm>

12. Типологія сучасного жіночого руху у країні.
[Електронний ресурс]. – Режим доступу:
[http://pidruchniki.ws/18421120/pravo/tipologiya_
suchasnogo_zhinochogo_ruhu_ukrayini](http://pidruchniki.ws/18421120/pravo/tipologiya_suchasnogo_zhinochogo_ruhu_ukrayini)

13. Цілі розвитку тисячоліття від ООН. [Електронний
ресурс]. – Режим доступу:
[http://futurecenter.in.ua/uncategorized/tsili-rozvytku-tysyacholittya-
vid-onn/](http://futurecenter.in.ua/uncategorized/tsili-rozvytku-tysyacholittya-vid-onn/)